

УДК 371.31:001.895:61

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВНИХ МЕДИЧНИХ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В. К. Івченко, В. В. Сімрок, Т. А. Сіротченко

ДЗ “Луганський державний медичний університет”

USING INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN STUDING PROCESS OF BASIC MEDICAL CLINICAL SCIENCES

V. K. Ivchenko, V. V. Simrok, T. A. Sirotchenko

SI “Luhansk State Medical University”

З метою вдосконалення навчального процесу з викладання клінічних базових дисциплін для студентів старших курсів запропонована “робота в команді” як одна з форм проблемно-орієнтованого навчання (ПОН). Командна робота студентів у межах ПОН – методичний формат, який спрямований на обговорення та детальний розбір реальних клінічних випадків з відповідних спеціальностей. Цей метод навчання стимулює як самостійну роботу студентів з пошуку правильної відповіді, так і вдосконалює їх вміння професійно працювати в команді.

“Team-based learning” as a form of problem-based learning (PBN) was introduced in the educational process for undergraduates students. “Team-based learning” is the methodical format, which is directed to discussing and thorough analysis of real clinical cases. This method is stimulated of learning as a students independent work for the finding the correct answer and improved their ability to work as a professional team.

Вступ. Педагогіка в медичному вищому навчальному закладі не може бути консервативною, всі сучасні досягнення повинні негайно втілюватись у систему підготовки майбутніх спеціалістів охорони здоров'я. Сучасний викладач медичного університету – це водночас педагог, лектор, тьютор та науковий керівник. Відповідність викладачів рівню підготовки сучасного молодого спеціаліста в медицині вимагає високої педагогічної та професійної кваліфікації, вміння працювати індивідуально з кожним студентом.

Успішність організації педагогічного процесу для студентів старших курсів залежить від ступеня їх мотивації до самостійної праці, її раціональної організації, від належної інформаційної та методичної підтримки, зміни менторської ролі викладача на партнерські відносини. Підготовка сучасних фахівців у сфері медицини потребує створення ефективної конкурентоспроможної навчальної моделі, яка має враховувати результати сучасних медичних досліджень та потреби ринку медичних послуг [1, 4]. При цьому пріоритетом залишаються інноваційні впровадження в навчальний процес у межах вимог Болонського процесу, поширення міжнародного співробітництва,

інтенсифікація й підвищення продуктивності університетської науки та практики [3].

Як фрагмент сучасної навчальної моделі може виступати проблемно-орієнтоване навчання (ПОН) – провідний метод підготовки студентів на клінічних кафедрах, який базується на обговоренні та детальному вивченні реальних клінічних випадків з лікарської практики. З метою вдосконалення навчального процесу з викладання клінічних базових дисциплін для студентів старших курсів в університеті протягом певного періоду використовується навчальна методика “робота в команді” як одна з форм проблемно-орієнтованого навчання (ПОН). Командна робота студентів у межах ПОН – це сучасний методичний формат навчальної підготовки з відповідних базових дисциплін [2], особливо у форматі підготовки до ліцензійних інтегрованих іспитів “Крок-2. Загальнолікарська підготовка”. Цей метод навчання стимулює як самостійну роботу студентів з пошуку правильної відповіді, так і вдосконалює їх вміння професійно працювати в команді [1, 3], користуватись теоретичними базовими знаннями та систематизувати їх.

Об'єктом нашого дослідження стали сучасні підходи до удосконалення формування професійних знань студентів вищих медичних навчальних закладів че-

рез використання та впровадження іноваційних технологій у навчальний процес на клінічних базових кафедрах [4]. У роботі ми поставили за мету проаналізувати результати впровадження методу “командного навчання” (team-based learning – TBL) в навчальну практику викладання основних клінічних дисциплін формату “Крок-2. Загальна лікарська підготовка” – акушерсько-гінекологічного, терапевтичного, хірургічного та педіатричного профілю.

Основна частина. Вміння сучасного лікаря працювати в команді – це запорука успіху лікування пацієнта в сучасних умовах суспільства. Вимоги до підготовки лікарів загальної практики за спеціальністю “Загальна практика – сімейна медицина” змінили педагогічні підходи до підготовки студентів. Майбутні сімейні лікарі за допомогою високваліфкованих викладачів повинні не тільки вдосконалювати індивідуальні навички щодо ідентифікації проблеми здоров’я пацієнта в межах контексту відповідної клінічної ситуації, але й вміти працювати в групі колег. За рахунок необхідності аргументовано відстоювати власну думку перед колегами у майбутнього лікаря формуються навички критичного аналізу клінічної ситуації, генерації гіпотез, визначення питань, які потребують подальшого ретельного вивчення, та відстоювання права на власне рішення.

Практично-орієнтоване навчання у формі командної роботи допомагає набутти навичок клінічного мислення в традиційних (класичних) та нетрадиційних ситуаціях, критичної самооцінки рівня власних знань та аналізу знань колег, стимуляції самостійної роботи з набуття теоретичних знань та практичних вмінь, цілісного підходу до розв’язання клінічних задач, роботи в команді та вдосконалення комунікативних

навичок. За допомогою оцінки “роботи в команді” викладачу легко можна виділяти студентів, які демонструють реальні навички лідера, мають хорошу теоретичну базову підготовку або краще за всіх володіють певним комплексом практичних професійних навичок.

Обов’язковими вимогами до підготовки практичних занять у форматі “роботи в команді” є врахування пріоритетних напрямів сучасної державної системи охорони здоров’я; прототипний варіант навчання; імітація професійної практики; використання реальних або стандартизованих “віртуальних” пацієнтів, відеоматеріалів або паперових носіїв; мотивація навчання.

“Робота в команді” як навчальна клінічна ситуація повинна стимулювати критичне мислення у студентів, бути доступною для стандартної студентської групи, заохочувати студентів до самостійного пошуку спеціальної додаткової інформації, а також повинна формувати відповідну глибину та поширеність використання знань (міждисциплінарний інтегрований підхід у межах навчального процесу).

Протягом циклу ПОН кожна навчальна група проходить послідовні “стадії розвитку”: від визначення кола проблемних питань до найвищого ступеня – колегіального співробітництва з уникненням внутрішніх конфліктів. Порівняння навчальних стратегій демонструє певні переваги ПОН перед традиційними методами викладання базових клінічних дисциплін (рис. 1 та 2) тому, що під час ПОН студенти спочатку зустрічаються із певною медичною проблемою, що максимально імітує реальну клінічну ситуацію, а потім процес навчання вимагає від них пошуку систематизованої за міждисциплінарним принципом відповіді.

Рис. 1. Структурні компоненти традиційної навчальної стратегії.

Рис. 2. Структурні компоненти навчальної стратегії ПОН.

За даними аналізу результатів навчання за системою ПОН, студенти не тільки частіше приходять більш ретельно підготовленими до заняття, але й мають стимул щодо повторення попередніх тем з відповідної дисципліни або міждисциплінарних тем.

Студенти “вимушені” активно демонструвати набуті знання в режимі групового обговорення, що сприяє якості навчального процесу та вчить враховувати думку колег (рис. 3).

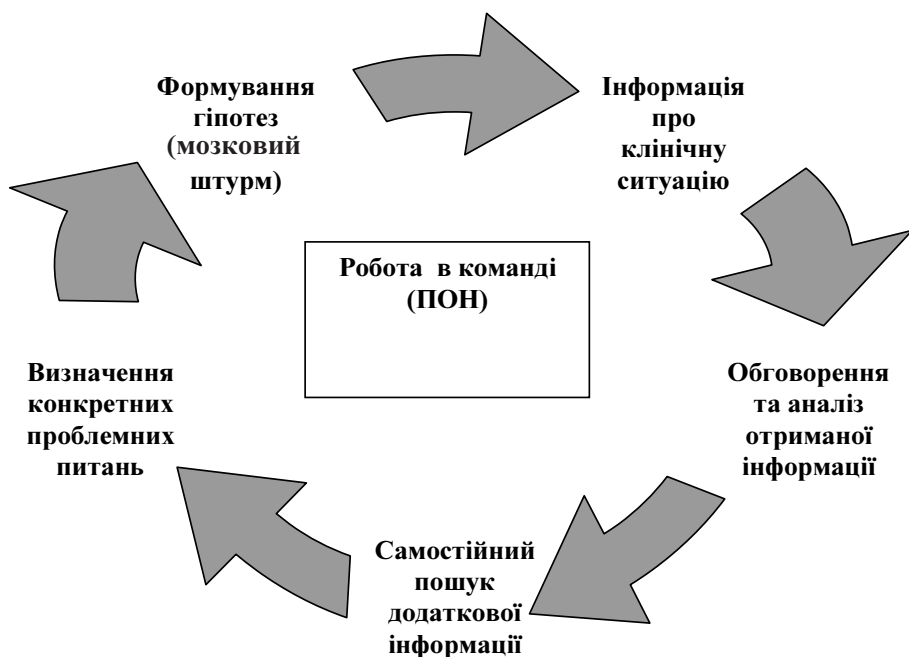

Рис. 3. Орієнтовна схема групової “роботи в команді”.

Система ПОН дає можливість визначати “ключові питання” згідно з темою заняття та коректувати набуті знання (логічні структури, клініко-діагностичні алгоритми). В системі ПОН дуже органічно проходить обговорення питань біологічного, популяційного, психічного та психологічного напрямків, а також питань професійного підходу та біоетики, залежно від тематики практичного заняття та проблем реально-го або “віртуального” пацієнта.

Студент протягом ПОН навчається структурувати знання та відображати їх графічно, проводити дебати, дотримуватись правил колегіальної поведінки в групі та по відношенню до окремих осіб-конкурентів.

Протягом всього ПОН студентська група проходить відповідні стадії розвитку (рис. 3), де важливим є те, що група може вільно та поступово рухатись між відповідними стадіями, залежно від швидкості засвоєння знань у кожному конкретному випадку. Коли при традиційному навчанні викладач більшу частину заняття говорить, пояснює та інформує, в

режимі ПОН він виступає в ролі координатора, методиста та експерта.

Висновки. Застосування іноваційних навчальних технологій у медичних вищих навчальних закладах – це майбутнє підготовки лікарів згідно з сучасними професійними конкурентними вимогами та вимогами біоетики. ПОН – сучасний навчальний метод, який в умовах підготовки студентів-медиків здатний стимулювати не поверхневі “короткочасні” знання, а поглиблене обґрунтоване набування базових професійних знань та практичних навичок. Впровадження методів практично-орієнтованого навчання у студентів старших курсів надає можливість визначити і вдосконалити їх індивідуальний рівень професійних та творчих здібностей, виховати навички лідерства та колегіальної взаємодії. Практично-орієнтоване навчання допомагає вдосконалити підготовку майбутніх сімейних лікарів згідно з вимогами національного проекту реорганізації системи охорони здоров'я в Україні.

Література

1. Андрієвський І. Ю. Сучасні підходи до формування та розвитку знань через впровадження новітніх технологій / І. Ю. Андрієвський // Медична освіта. – 2013. – № 4. – С. 5–8.
2. Артюхина А. И. Интерактивные методы обучения в медицинском вузе / А. И. Артюхина, В. И. Чумаков. – Волгоград: ВолгГМУ, 2011. – 32 с.
3. Дещекина М. Ф. Деловая клиническая игра в медицинском университете / М. Ф. Дещекина, М. С. Дианкина // Педиатрия. – 2011. – № 3. – С. 69–72.
4. Загричук Г. Я. Концептуальні підходи щодо покращення якості підготовки фахівців / Г. Я. Загричук, В. П. Марченко // Медична освіта. – 2012. – № 4. – С. 44–48.
5. Изучение международного опыта по планированию и разработке интегрированных программ в медицинском образовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.sgma.kz/pictures/Otchet_30_11-05_12_2009.doc
6. Лемешевский А. В. Активные методики обучения в медицинском образовании / А. В. Лемешевский. – Минск: Инфо-МЕД, 2011. – 56 с.
7. Марченко В. Г. Інтенсифікація навчального процесу на сучасному етапі модернізації системи освіти / В. Г. Марченко // Проблеми безперервної медичної освіти та науки. – 2011. – № 3. – С. 29–31.

Отримано 29.04.14